

Zien is kennen?

Just Walter

Het befaamde drukknopje van mijn eerste vogelboek, 'Zien is Kennen!' van Nol Binsbergen en Rein Stuurman siert nu mijn oor en wel in de vorm van mijn gehoorapparaat. Ik ben behoorlijk 'gehoorgestoord'. Het begon toen ik jaren geleden voor het Sovon-project Meetnet Urbane Soorten (MUS) in alle vroegte buiten stond om de vogels rond mijn huis te inventariseren. Ik kon niet uitmaken of ik nu werkelijk een Roodborst of Pimpelmees hoorde of dat dat de 'volière-ge-luiden' waren die als 'tinnitus' in mijn oor zitten en die ik altijd hoor als het stil is. Dus toen maar op naar de audiciën. Met behulp van het aangemeten hoortoestel kan ik weer vogelgeluiden opvangen, maar lang niet alle. Vooral de hoge tonen vallen weg. Zo vroeg iemand mij een keer welk geluid een bepaald vogeltje maakte. Omdat ik zelf niets hoorde vroeg ik hem wat het vogeltje zei. 'Hij zegt *tjif tjaf*.' 'Oh', zei ik, 'Dan is het een Tjiftjaf!' Maar goed, de geluiden komen wel anders binnen dan ik gewend was. Ik kan wel constateren 'Oh, dit is een Zanglijster of dit is een jodelende Wulp', maar dat mooie warme en volle geluid is weg. Toch ben ik blij met dit soort technologische hulpmiddelen.

Inmiddels bestaan er voor determinatie van bloemen, vlinders, kevers en dergelijke, handige 'apps'. Je maakt een foto met je smartphone en 'ping!', op je scherm verschijnt met naam en toenaam om welke soort het gaat. Ook voor vogels is zo'n app in de maak. Daar moet nog veel aan gesleuteld worden, want ik hoorde dat iemands foto van een Staartmees mogelijk als Torenvalk werd gedetermineerd...

Hoe leuk en handig ook, er ontbreekt toch iets aan, namelijk de kwalitatieve aandacht. Het is als het verschil tussen het fotograferen en tekenen van iets wat je treft. Bij het maken van een foto is de handeling vluchtiger, bij een maken van een tekening moet je echt goed en lang kijken, aandachtig observeren. Toen ik voor het eerst een Grasmus zag ben ik wel drie kwartier blijven kijken. De 'Kist' erbij en het 'Prisma Vogelboek' van Sluiters. Kijken, lezen, details bestuderen, is het wel een Grasmus en geen Braamsluiper? Dan dook hij weer weg in de bosjes, dan zag je hem weer zingen in de top van de struik. Ja, kijken, kijken, kijken en luisteren, luisteren, luisteren. Zo wordt zo'n vogeltje als het ware op je netvlies en trommelvlies ingebrand. Niks 'Oh leuk, mijn schermje zegt dat dit een Grasmus is'. Door die intensieve aandacht raak je zo'n beeld nooit meer kwijt.

Bij het leiden van vogelexcursies werd me vaak gevraagd hoe ik deze of gene snelle flits zo snel kon determineren. Welnu, de oplossing lag in mijn aandachtige, urenlange en talloze observaties. Zoals gezegd: kijken, kijken, kijken! Ik denk dan ook dat de titel van mijn eerste vogelboek niet 'Zien is Kennen!', maar beter 'Kijken is Kennen!' zou kunnen heten!

